

Lomvi *Uria aalge*

Rødlistet art

I Norge hekker lomvien i fuglefjell spredt fra Rogaland til Øst-Finnmark. Lomvibestanden hadde et kraftig krakk vinteren 1986/87 og ligger nå på bare 10 prosent av hva den var da overvåkingen av bestanden startet i 1980. Hvis denne negative trenden fortsetter, er det trolig bare et tidsspørsmål før lomvien forsvinner fra mange fuglefjell langs norskekysten. Mot nord er en økende andel av bestanden såkalte "ringvier" (som fuglen i forgrunnen på bildet).

Status
Kategori kritisk truet (CR) på Norsk rødliste for arter 2010.

Kjennetegn

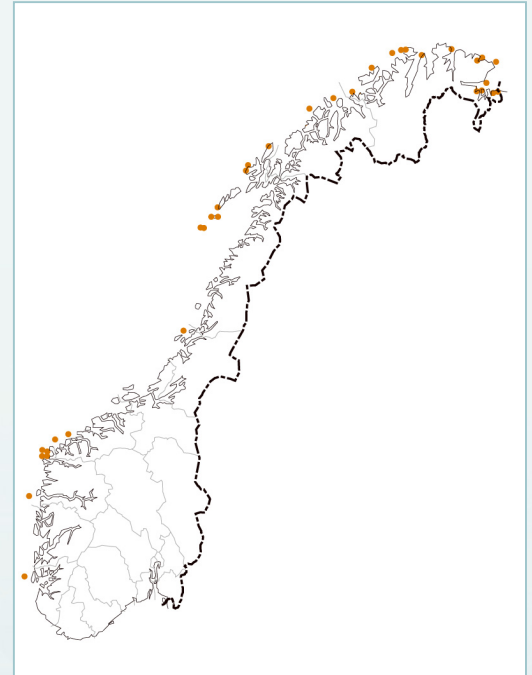
Lomvi er en alkefugl på ca. 45 cm som veier ca 1 kg. Hann og hunn er like i fjærdrakten. Hode og hals er mørkt sjokoladebrune, resten av oversiden mer gråsvart i kontrast til den hvite undersiden. Kjennes fra alke på det smale, spisse nebbet. Fra den meget like polarlomvien kjennes lomvien på sitt lengre og spinklere nebb, samt at den mangler polarlomviens smale hvite stripe på siden av nebbet. En mutant som kalles "ringvi" forekommer i varierende mengdeforhold i de ulike koloniene, fra ca. 10 prosent på Runde til ca. 25 prosent i Øst-Finnmark. Den kjennetegnes på at den har hvit øyering og en hvit stripe fra øyet og bakover.

Utbredelse

Lomvi er utbredt både i Nord-Atlanteren og i det nordlige Stillehavet. I Norge hekker den i fuglefjell fra Rogaland til Øst-Finnmark, samt på Jan Mayen og Svalbard. Den sørligste kolonien i Norge ble oppdaget av ornitologer i en terskelfjord ved Lindesnes i Vest-Agder så sent som i 1993, men lokalbefolkningen skal ha kjent til forekomsten i lang tid. Kolonien forsvant da all fisk i terskelfjorden døde vinteren 1993/94. Lomvien hekket dessuten på Søsterøyene i Hvaler, Østfold tidlig på 1900-tallet. I dag hekker mer enn 90 prosent av bestanden fra Røst og nordover.

Biologi

Lomvien er en kolonihækker, som plasserer egget sitt direkte på en fjellhulle, på flate arealer på toppen av fuglefjellet eller skjult i steinur eller bergsprekker. Den hekker først i en alder av 5-6 år, men det er påvist at de kan hekke allerede som

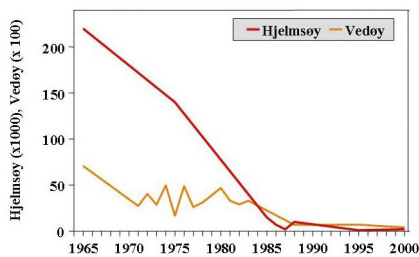

Hekkeområder for lomvi i Norge.

3-åringer. Den legger bare ett egg og eggleggingsperioden er fra begynnelsen av mai til begynnelsen av juni, varierende fra koloni til koloni og fra år til år. Egget er pæreformet og varierer mye i farge og mønster. Det første er en tilpasning til at egget ikke så lett ruller ned fra reirhylla, mens det andre hjelper foreldrene til å gjenkjenne egget sitt. Egget ruges av begge foreldrene i ca. 32 dager. Ungen blir varmet av foreldrene i bare 8-10 dager og forlater kolonien når den er ca. 3 uker gammel. Da er det hannen som passer ungen ute på havet til den kan klare seg selv.

Lomvien er en fiskespiser som lever av fisk som er kortere enn 20 cm. Viktige byttedyrarter er pelagiske arter som brisling, lodde, sil (tobis), sild og sei. Lomvien kan dykke ned til 100 meters dyp hvor fiskere har fanget dem på line og garn, men som oftest henter den næring i de øverste vannmassene.

Lomviene forlater hekkekoloniene i løpet av august og sprer seg langs norskekysten. Gjenfunn av ringmerkete fugler viser at trolig bare en liten andel av bestanden forlater norske

Lomvibestandens utvikling på Hjelmsøya og Vedøya, oppgitt som antall individer (Barrett, Lorentsen og Anker-Nilssen 2006).

farvann. Fugler merket i Finnmark og på Bjørnøya er alle gjenfunnet sør for hekkekoloniene, mens det for fugler merket i kolonier i Nordland er stor spredning av gjenfunnene langs store deler av norskekysten. Det samme gjelder fugler merket på Runde, som er gjenfunnet fra Kola-halvøya og sørover til Nederland og Storbritannia. Lomviene kan dukke opp utenfor koloniene allerede i mars. De vender vanligvis tilbake til samme koloni år etter år, men gjenfunn tyder på at lomviene også kan bytte hekkekoloni.

Siden 1980-tallet har lomvien overvintret årlig i Oslofjorden. Det dreier seg trolig om fugler som er presset opp Oslofjorden som en følge av kraftige stormer. Under slike forhold i august 1997 ble store mengder lomvi presset langt innover land, og ble observert så langt nord som Tynset i Nord-Østerdalen. Mange fant ikke tilbake og har i årevis hatt tilhold i Mjøsa, Randsfjorden og Tyrifjorden.

Bestandsstatus

Lomvibestanden langs norskekysten ble beregnet til å være ca. 160.000 par på 1960-tallet. De største hekkekoloniene var Hjelmsøya med 110.000 par, Røst med 16.000 par, Nord-Fugløy med 15.000 par, Syltefjord med 12.000 par og Runde med 8-9.000 par. Siden de første tellingene på midten av 1960-tallet, har det vært en langsiktig bestandsnedgang i de største koloniene i Nord-Norge med så mye som 70-90 prosent fram til 1986. Bestanden av lomvi på det norske fastlandet er nå ca. 15.000 par. Drukning i fiskegarn har trolig vært den viktigste årsaken, med tusenvis av lomvier drept hvert år. Dessuten har lav hekkesuksess som en følge av næringsmangel påvirket lomvibestanden. På Vedøya på Røst var kombinasjonen av næringsmangel, dårlig reproduksjon og drukning av voksne fugler i fiskegarn trolig hovedårsaken til bestandsnedgangen før loddekrakket midt på 1980-tallet.

Oljeutslipp er en annen negativ faktor. Som et eksempel kan nevnes at ca. 60.000 lomvi ble drept i Skagerrak som følge av et oljeutslipp i januar 1981. Det er estimert at mer enn en tredel av fuglene kan ha kommet fra kolonier i Nord-Norge. Det er antatt at nedbryting av den sosiale strukturen i koloniene, med enkeltfugler eller meget få fugler på hyllene, bidrar til en fortsatt bestandsnedgang. Det blir også hevdet at den store havørnbestanden vi nå har forverrer situasjonen for lomvien ytterligere. Indikasjoner på dette er at deler av bestanden som hekker åpent på berghyller går tilbake, mens den går fram der lomvien hekker i skjul i store bergsprekker eller steinurer.

Lomvibestanden i Øst-Finnmark var relativt stabil fram til 1986, men i 1987 hadde den plutselig gått tilbake med 80-85 prosent. Dette skyldes høy voksen dødlighet da tusenvis av døde lomvier ble funnet langs strendene i Troms og Finnmark den vinteren. Den store dødligheten skyldes åpenbart matmangel som en følge av at loddebestanden kollapset. En tilsvarende kraftig bestandsnedgang fant sted på Bjørnøya, der bestanden kollapset fra ca. 245.000 par i 1986 til bare 36.000 par i 1987, en nedgang på hele 85 prosent. Denne bestanden holder nå på å bygge seg opp igjen, men fremdeles er den bare halvparten av hva den var i 1986. Bestanden på Bjørnøya utgjør nå trolig ca. 90 prosent av den samlede norske lomvibestanden.

Et interessant unntak fra den negative trenden på det norske fastlandet, er bestanden på Sklinna i Nord-Trøndelag, som har hatt en kraftig økning de senere årene og var oppe i ca 650 par i 2008 og minimum 450 par i 2010. Bortsett fra at nesten alle lomviene på Sklinna hekker i skjul i steinur (og ca 30 par hekker beskyttet inne i en storskarvkoloni), er det ukjent hvorfor denne kolonien skiller seg så sterkt i fra de andre koloniene på norskekysten. Den høye vekstraten (21 % p.a. i perioden 1998-2008) indikerer klart at det må foregå en innvandring utenfra. Dette underbygges med funn av en skotskmerket hekkefugl sommeren 2008.

Arten er vurdert til kategori kritisk truet på Norsk rødliste for arter 2010 etter kriteriet A2ab (mer enn 80 prosent bestandsnedgang på 3 generasjoner, dvs. 48 år).

Referanser

Anker-Nilssen, T. & Barrett, R. T. 1991. Status of seabirds in northern Norway. *Brit. Birds* 84: 329-341.

Barrett, R. 1994. Lomvi *Uria aalge*. S. 250 i: Gjershaug, J. O., Thingstad, P. G., Eldøy, S. & Byrkjeland, S. (red.). *Norsk fugleatlas*. Norsk Ornitologisk Forening, Klæbu.

Barrett, R. 2006. Lomvi *Uria aalge*. S. 236 i: Svorkmo-Lundberg, T., Bakken, V., Helberg, M., Mork, K., Røer, J. E. & Sæbø, S. (red.). *Norsk VinterfuglAtlas*. Fuglenes utbredelse, bestandsstørrelse og økologi vinterstid. Norsk Ornitologisk Forening, Trondheim.

Barrett, R. T., Lorentsen, S.-H. & Anker-Nilssen, T. 2006. The status of breeding seabirds in mainland Norway. *Atlantic Seabirds* 8: 97-126.

Haftorn, S. 1971. *Norges Fugler*. Universitetsforlaget, Oslo.

Kålås, J.A., Viken, Å., Henriksen, S. og Skjelsest, S. (red.). 2010. Norsk rødliste for arter 2010. Artsdatabanken, Trondheim.

Larsen, B. H. & Ree, V. 2001. Lomviene inntar de store innsjøene på Østlandet. *Vår Fuglefauna* 24: 109-119.

Lorentsen, S.-H. og Christensen-Dalsgaard, S. 2009. Det nasjonale overvåkingsprogrammet for sjøfugl. Resultater til og med hekkesesongen 2008. NINA Rapport 439. 53 s.

Vader, W., Barrett, R. & Strann, K.-B. 1987. Sjøfuglhekking i Nord-Norge 1987, et svartår. *Vår Fuglefauna* 10: 144-147.